

ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

שכר ועונש

עיון בפרשת השבוע על פי ה"פרי צדיק"

והתענוג שיש לאדם בעולם הזה מן העבירות הרי הנפש ניוזנית מדבר האסור דינה ככל דבר שנבלע בו איסור. ועל זה הוא האש דגיהנום ללבן ולהפליט כל מה שנבלע בה על ידי אותו עונג. וכן יסודין דעולם הזה הנוגעים עד עצם חיותו שהצער מגרע חיות מנפש כפי מה שניתוסף על ידי העונג דרע וזהו פליטתו והגעלתו. וזהו תשובת המשקל שסודו הקדמונים לבעלי תשובה כנודע דלגוף המחשבה דיבור ומעשה די החרטה לבד שפושט בגדים הצואים ולובש מחלצות דתורה ומצוות. ואם היה בקרירות בלא הרגשת עונג כלל רק מצד פריקת עול והעדר זהירות או באמת די בהדחה במים דהיינו הכנסת חיות נפשו לעול דתורה ומצוות מעתה ועל ידי זה נידוחה ממילא מצואת האיסור הטוח על פניה:

ואמרו ז"ל (ברכות ט"ז). דדברי תורה מעלים גם כן האדם מטומאה מקיש אהלים וכו' היינו דהל"א כה דברי כאש (ירמיה כ"ג כ"ט) והוא גם כן בכוחו ללבן הנפש ולהוציא ממנה חלאתה הבלוע כדרך שנאמר (משלי ל' ל"ג) מיץ חלב יוציא וגו' ואמרינן שילחי ברכות (ס"ג ע"ב) שמקיא חלב שינק משדי אמו על דברי תורה כי על יגיעה בדברי תורה יוכל להקיא כל מיני עינוגי עולם הזה. וזה טעם אדם כי ימות באוהל (במדבר י"ט י"ד) שממית וכו' (כמו שאמרו שם) היינו שמשים כל חיותו בזה על ידי זה נפלט גם כן כל עונג דע שהזין לנפש ואפילו כל מיני עינוגי הרשות דהיתר. שעל זה תיקנו חכמים ברכת הנהנין על כל הנאת דאכילה וראיה ושמיעה וכו' ויצא שעל ידי הברכה יהיה נזכר לדעת לקבל עונג זה מהשם יתברך ולא עונג גופני שזהו התכללות קליפת נוגה בקדושה כנודע דקליפת נוגה פעמים נכללת בקדושה. מכל מקום כמעט אי אפשר לאדם לימלט מהנאת רשות בעולם הזה שהוא כרוך בעקביו על ידי עטיו של נחש. שעל זה אמרו ז"ל (ויקרא רבה ריש פרשת תזריע י"ד ה') בעוון מלא אפילו חסיד שבחסידים וכו' שלכן לא תיקנו ברכה על הזיווג שבזה כמעט אי אפשר לינצל מהרגשת עונג גופני:

וזה טעם מיתה בעטיו של נחש שעל זה נגזרה המיתה וחיבוט הקבר כנודע שהוא על כל עינוגי הרשות.

מן המצוה רק לאדם שטוב מטעימין וכו' כמו שאמרו שם (מ"א). רק התורה מזה האדם מקבל עונג עצום בנפש והיא נקרא לחם ויין ומים בכתוב כי היא מזין ממש: וזה שאמרו (ריש פאה פרק א' הלכה א'), ותלמוד תורה נגד כולם, כי תענוג זה הוא רק פירות בעולם הזה ואין לו התדמות כלל לעצם התענוג דזיו השכינה דעולם הבא. רק הפירות של תענוג האמיתי הוא העונג דדברי תורה והשגת אלהות. ובכלל זה גם כן רמיונות המצוות בעולם הזה וזהו נגד כולם ומכל מקום גם גמילות חסדים ושאר דחשיב שם מה שמהנה לחבירו בזה יש גם כן הרגשת עונג לאדם שמתענג בעינוג והנאת חבירו ובמה שהוא מהנה לחבירו או לאב ואם. ועונג זה מצוה והוא פירות דעולם הזה מעצם התענוג העתידי. והגם דאין לו התדמות כלל לפירות דתלמוד תורה שהוא עונג רוחני מצד דביקות בהשם יתברך ובתורתו דלכך הוא נגד כולם. מכל מקום גם עונג זה לעם הארץ יש בו מזון לנפש והוא מכלל הפירות דעונג אמיתי. ובפשיטה גם כן נשפע על ידי כן פירות ברכה דעולם הזה כי מצד השפעת עונג לנפש נשפע ממילא גם כן עונג לגוף:

ולא קשה מה שבכל התורה מפורש כמה פעמים שכר דמצוות, ונתתי וגו' (דברים י"א י"ד - ט"ז) בהאי עלמא כי זהו בכלל ודאי כל ישראל יש להם שמחה ועונג כשמקיימים מצות ה' שעושים רצון השם יתברך מזה יש להם עונג והנאה מאוד. וזה כטעם שמחו בה' (תהלים ל"ב י"א), ישמח לב מבקשי ה' (שם ק"ה ג'), דהשמחה בהשם יתברך ולא מעצם פרטות המצוה כלל. והנאה זו היא כללית מכל המצוות בשוה כי אין לו נפקא מינה בין לולב לסוכה ולמצוה וכדומה הכל ההנאה שוה שמקיים רצון השם יתברך. וזהו מזון כללי לנפש מצד מעשה המצוות ופירות בעולם הזה ואינו שכר מצוה פרטית כלל רק כללי לשמיעת המצוות כולם. וזהו השכר מצוה בהאי עלמא הנזכר בתורה כמה פעמים מצד שמיעת המצוות ואהבתו ועבודתו העונג שמוזה בכלל. אבל באמת כל מצוה פרטית היא עונג פרטי והגם שעל ידי הבנת סודות המצוות יוכל לדעת סוד כל מצוה פרטית בפני עצמו. העונג מזה הוא מצד ידיעת הסוד והוא בכלל דברי תורה ובדברי תורה ודאי יש עונג פרטי מעצם אותו חידוש דאורייתא ובכל חידוש פרטי עונג פרטי. וכן גמילות חסדים וכיבוד אב ואם ושאר העונג הוא בפרט מצד עשיית אותה מצוה פרטית באותה שעה:

1. אור זרוע לצדיק, אל"ף רבתי ואל"ף זעירא

וזה במה שידוע משאלת כל הראשונים מה שכל ההבטחות בתורה משכר הגוף ולא נמצא משכר הנפש שהוא היותר גדול במעלה מאומה ונאמרו בזה דברים שונים. ועל דעתי כי עם היות שכר הנפש יותר גדול ועצום לאין ערך והוא השכר האמיתי המקווה עם כל זה עם כל גדלו אין ההבטחה עליו בקיום המצוות צריכה כלל. וזה כי הדבר ידוע שהמעלה שאין אחריה מעלה והשכר הנפלא והנועם הנצחי אשר השתוקקו לו כל הנביאים הוא השגת אמיתות יחודו יתברך על שלימותו וכאשר ביאר הרמב"ם ז"ל באורך דבר זה:

וזהו כוונת אומרם ז"ל (אבות ד', ב') שכר מצוה מצוה שהרצון שהמצוה עצמה היא השכר, וזה כי המצוה שהוא קיום רצון ה' יתברך וההתקרבות לגילוי יחודו יתברך שמו כידוע שכל מעשה התורה והמצוות אמצעיים ידועים לו יתברך המביאים לגילוי היחוד על עצם אמיתותו. אם כן הרי זה כאומר ששכר הנכנס לבית המלך שיהיה נכנס לבית המלך ולא הוצרכה התורה לגלותו ואלו מן הדברים שלא ניתנו צורך לכתוב. אבל מה שהוצרכה להזכיר השכר בעולם הזה הוא על צד הפלא שיתן ה' יתברך לעושי המצוות שכר נוסף בעולם הזה מה שאינו מקביל לענין עצם עשיית המצוה שהיא בנפש ודאי בשכרה תענוג נפשי ולא תענוג הגוף עם כל זה הבטיח יתברך שיתן גם תענוג גופני לעושי המצוה:

2. צדקת הצדיק רס"ב

רס"ב) עצם הנפש הוא כח החיות ומחשבה דיבור ומעשה הם לבושי הנפש שעצם החיות מתלבש בהם במעשה הפרטית שעושה וכן בדיבור ומחשבה וכידוע. וכל מצוות התורה הם כלולים בשלושה אלו מחשבה דיבור ומעשה ולכך הם מלבושים לנפש. וכן ההיפך בעבירות וזה טעם שהמשילו חז"ל (סנהדרין מ"ד). הרשעים לאסא דקאי ביני הוצי דאינו אלא לבוש מלבושים צואים ורעים אבל עצם הנפש הוא חלק אלוהי: ומזון הנפש הוא התענוג כידוע שההנאה והעונג שהנפש מרגשת מאיזה דבר בזה ניתוסף חיות. ועולם הבא הוא עולם התענוג דנהנין מזיו השכינה כמו שאמרו ז"ל (ברכות י"ז). וכן בשבת שהוא מעין עולם הבא נאמר (תהלים ל"ז ד') והתענג על ה' (שבת ק"ח ע"ב). אבל בעולם הזה שכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין ל"ט ע"ב) שאין אדם מרגיש עונג בנפש